

קטו:

לכאורה קשה, מדוע כרכו בסיב לא יצא, ואילו כשאכל המצה עם מרור יצא, ואין אומרים שהמרור מפסיק בין גרונו למצה. והר"ן כתב שכרכו בסיב לא יצא משום שאין זה דרך אכילה, ולדבריו לא קשה כלל. והמגיד משנה (ח"מ פ"ו ה"ב) כתב שכוונת הרמב"ם (שם) שכתב שהמרור טפלה להמצה, היא לתרץ קושיא זו שלכך אין המרור מפסיק. והלחם משנה (שם) תירץ על קושיא זו, שכיון שעושה בה מצוה, אף שאין יוצא בה ידי חובה, מ"מ אינה הפסק כיון דמעין המצוה היא' וכו' עיי"ש.

ה. מה דרכו של עני בפרוסה

נחלקו הראשונים האם ביום טוב צריך לחם משנה או לא, רש"י כתב, שצריך לברך על אכילת מצה על הפרוסה, אבל מכל מקום צריך להביא ב' שלמות משום ברכת המוציא, שלא גרע משאר יום טוב שצריך לבצוע על שתי ככרות שלמות. והתוס' תלו נידון זה בנידון האם ירד מן ביום טוב או לא. וכתבו שנוהגים ליקח ג' מצות, כדי לקיים גם דין פרוסה וגם דין לחם משנה, ובוצע משלימה אחת ופרוסה אחת, ועל השלישית עושין הכריכה כדי לקיים מצוה בשלשתן. אבל הרמב"ם (ח"מ פ"ח ה"ו) כתב שלוקח ב' ריקין וחולק אחת מהם.

עוד הביאו התוספות שר"י היה מברך המוציא על השלימה, ועל אכילת מצה על הפרוסה, ובוצע משתייהן יחד, וכן עמא דבה. והרא"ש (סי' ל) כתב, שביום טוב לא ירד מן, וצריך לחם משנה, אלא שדין לחם עוני עדיף ומגרע אחת ויש ליקח לה פרוסה, ולכך צריך לבצוע על אחת שלימה ואחת פרוסה.

א. דלמא אסוחי אסחיה לדעתיה ונגע

הקשה רבינו דוד, שאם יש חשש שנגע, אם כן כיצד מברך 'אשר גאלנו'. ותירץ, שאם ודאי נגע, פסול הוא אף לברכה, אבל כאן שאין ודאי שנגע, אלא רק הסיח דעתו, הדין הוא שידיים של היסח הדעת כשרים לברכה ולתפלה, אלא שגזרו בהם חכמים לענין טומאה ועשו אותן שניות, והצריכו נטילה רק לפת.

ב. בלע מצה יצא

פירש רשב"ם, שמצה צריכה אכילה, כפי שנאמר 'בערב תאכלו מצות', אבל טעם מצה אינו מעכב. והוסיף הרשב"ם שלכתחילה צריך טעם מצה [ואולי ראייתו היא מהלשון 'יצא', שמשמע רק בדיעבד]. והקשה המגן אברהם (סי' תע"ה ס"ק י"א, וכן בט"ז שם), שהלא קי"ל שאין יוצאים במצה מבושלת כיון שאבד טעם מצה, הרי שצריך טעם מצה. ותירץ, שאם אבד טעם המצה שבה, נמצא שאבד גם שם המצה לגמרי ולכך אינו יוצא, אבל אין הביאור משום שצריך להרגיש בפיו טעם המצה.

ג. בלע מצה ומרור ידי מצה יצא ידי מרור לא יצא

כתב רבינו דוד, שזהו דוקא בזמן בית המקדש, אבל בזמן הזה, אף ידי מצה לא יצא, לפי שהמרור דרבנן מבטל טעם מצה דאורייתא. אבל התוס' כתבו שמדובר גם בזמן הזה, ואין המרור מבטל טעם המצה אלא אם לועסן יחדיו, אבל כשכולעם כשהם שלמים, אין אחד מבטל טעם חברו.

ד. כרכו בסיב ובלען אף ידי מצה נמי לא יצא